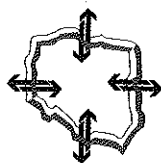

SZKOLNICTWO Z POLSKIM JĘZYKIEM
NAUCZANIA W PAŃSTWACH EUROPEJSKICH
- stan, problemy i perspektywy

SZKOLNICTWO Z POLSKIM JĘZYKIEM NAUCZANIA W PAŃSTWACH EUROPEJSKICH – stan, problemy i perspektywy

praca zbiorowa pod redakcją

Tadeusza Lewowickiego
Jerzego Nikitorowicza
Aliny Szczurek-Boruty

Uniwersytet w Białymstoku
Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego
Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie
Stowarzyszenie Wspierania Edukacji Międzykulturowej

Stowarzyszenie
Wspierania
Edukacji
Międzykulturowej

Recenzent:
prof. dr hab. Stefan Mieszalski

Publikacja przygotowana przez:
Uniwersytet w Białymstoku
Zakład Pedagogiki Ogólnej Instytutu Nauk o Edukacji
Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego
Wyższą Szkołę Pedagogiczną Związku Nauczycielstwa Polskiego w Warszawie
Stowarzyszenie Wspierania Edukacji Międzykulturowej

Projekt logo:
Tadeusz Lewowicki

Projekt okładki:
Tadeusz Lewowicki

ISBN 978-83-87301-17-5

© Copyright by Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Śląski w Katowicach
oraz Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP, Warszawa 2010

Opracowanie wydawnicze: Bożena Mazur, Joanna Fundowicz

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Śląski w Katowicach
oraz Wyższą Szkołę Pedagogiczną ZNP

 Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB
26-600 Radom, ul. K. Pułaskiego 6/10, tel. centr. (048) 36-442-41, (048) fax 3644765
e-mail: instytut@itee.radom.pl http://www.itee.radom.pl

2068

Spis treści

Wprowadzenie	7
Zenon Jasiński <i>Problemy szkolnictwa i oświaty polonijnej w kontekście wielokulturowości – uwagi ogólne</i>	15
C z ę ś ć I SZKOLNICTWO POLONIJNE W EUROPIE ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ	
Mirosław Sobcki <i>Szkolnictwo polskie na Białorusi w okresie odrodzenia narodowego przełomu XX i XXI wieku</i>	41
Jolanta Muszyńska, Urszula Namiołko <i>Szkoły polskie na Litwie</i>	63
Dorota Misiejuk, Alla Karnaukh <i>Szkolnictwo w języku polskim na Ukrainie – stan i perspektywy rozwoju edukacji językowej</i>	83
Andrzej Kusztełak <i>Edukacja szkolna dzieci i młodzieży polskiej w placówkach oświatowych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych na terenie ZSRR/Rosji w latach 1989–1999</i>	99
Jelena Żeleźniak <i>Nauczanie języka polskiego na terenie obwodu kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej</i>	131
Katarzyna Jurzysta, Maria Marta Urlińska <i>Szkolnictwo polskie na Łotwie</i>	143
C z ę ś ć II SZKOLNICTWO Z POLSKIM JĘZYKIEM NAUCZANIA NA POGRANICZU POLSKO-CZESKO-SŁOWACKIM	
Barbara Grabowska, Ewa Ogrodzka-Mazur <i>Stan, problemy i perspektywy szkolnictwa z polskim językiem nauczania w Republice Czeskiej</i>	185
Janina Urban <i>Edukacja dzieci i młodzieży polskiej i pochodzenia polskiego na Słowacji – możliwości i praktyka</i>	235
Michał Lubicz-Miszewski <i>Szkolnictwo polonijne w Słowacji</i>	255

C z ę ś ć III

SZKOLNICTWO POLONIJNE W EUROPIE ZACHODNIEJ I POŁUDNIOWEJ

Iwona H. Pugacewicz <i>Stan, perspektywy i problemy szkolnictwa z polskim językiem nauczania we Francji</i>	283
Innetta Nowosad, Aleksandra Sander <i>Stan, problemy i perspektywy szkolnictwa z polskim językiem nauczania w Niemczech</i>	331
Agnieszka Kleina <i>Polskie szkoły w Szwajcarii</i>	365
Bożena Babczyńska, Renata Cheda <i>Szkolnictwo polonijne w Wielkiej Brytanii</i>	387
Katarzyna Mekla-Banaś, Grzegorz Banaś <i>Edukacja dzieci nowej emigracji polskiej w angielskich szkołach – trudności, możliwości i wyzwania</i>	403
Joanna Orłowska <i>Polskie szkoły weekendowe w Irlandii</i>	419
Lidia Marek, Agnieszka Szajner <i>Polonijna i polska oświata realizowana na terenie Grecji</i>	435
Wykaz publikacji w serii „Edukacja Międzykulturowa”	463
Wykaz publikacji przygotowywanych i opublikowanych przez Katedrę Edukacji Międzykulturowej Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku	467
Informacja o autorach	469

Contents

Introduction	7
Zenon Jasiński <i>Problems of school system and education of the Polish immigrant community in the context of multiculturalism – some general remarks</i>	15

Part I

SCHOOL EDUCATION OF THE POLISH IMMIGRANT COMMUNITY
IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE

Mirośław Sobiecki <i>Polish school education in Belarus in the national rebirth period at the turn of 20th and 21st century</i>	41
Jolanta Muszyńska, Urszula Namiotko <i>Polish school on Lithuania</i>	63
Dorota Misiejuk, Alla Karnaukh <i>Polish Language in Ukraine – position and perspective of language education</i>	83
Andrzej Kusztelak <i>School education in educational institution at the diplomatic representation in Russia between 1989–1999</i>	99
Jelena Żeleźniak <i>Teaching of the Polish language in Kalingrad Oblast of the Russian Federation</i>	131
Katarzyna Jurzysta, Maria Marta Urlińska <i>Polish school education in Latvia</i>	143

Part II

SCHOOL EDUCATION WITH POLISH AS THE TEACHING LANGUAGE
IN THE POLISH-CZECH-SLOVAK BORDERLAND

Barbara Grabowska, Ewa Ogrodzka-Mazur <i>The condition, problems and prospects of school education with Polish as the teaching language in the Czech Republic</i>	185
---	-----

Janina Urban <i>Education of Polish children and youth and the young of Polish origin in Slovakia – possibilities and practice</i>	235
Michał Lubicz-Miszewski <i>Schools of Polish Community in Slovakia</i>	255
Part III	
SCHOOL EDUCATION OF THE POLISH IMMIGRANT COMMUNITY IN WESTERN AND SOUTHERN EUROPE	
Iwona H. Pugacewicz <i>The condition, prospects and problems of schools with Polish as the teaching language in France</i>	283
Innetta Nowosad Aleksandra Sander <i>Status, problems and perspectives of Polish-based schooling in Germany</i>	331
Agnieszka Kleina <i>Polish schools in Switzerland</i>	365
Bożena Babczyńska, Renat Cheda <i>School education of the Polish community in Great Britain</i>	387
Katarzyna Mekla-Banaś, Grzegorz Banaś <i>Education of new Polish immigration children in English schools – difficulties, possibilities and challenges</i>	403
Joanna Orłowska <i>Polish weekend schools in Ireland</i>	419
Lidia Marek, Agnieszka Szajner <i>Polish and the Polish community's education implemented in Greece</i>	435
List of works published in the series "Intercultural Education"	463
List of works prepared and published by the Chair of Intercultural Education of the Faculty of Pedagogy and Psychology in the University of Białystok	467
Note about the authors	469

Wprowadzenie

Szkoła od wieków jest instytucją silnie oddziałującą na kształtowanie się poczucia tożsamości narodowej i kulturowej. Dzięki edukacji szkolnej kolejne pokolenia poznają historię własnego narodu i państwa, zapoznają się z dziejami i najważniejszymi dokumentami w sferze kultury, mają możliwość dostrzeżenia swoistości własnej grupy, społeczności, narodu – na tle dziejów i dorobku innych społeczności i ich kultur. I chociaż szkoła ulega różnym przemianom, zmieniają się jej ideowe założenia, treści, metody i formy działalności, chociaż różne bywają relacje szkoły z innymi podstawowymi instytucjami wychowującymi – rodziną, Kościołami, a także (od wielu już lat) mediami masowej komunikacji – edukacja szkolna jest i zapewne będzie obszarem życia społecznego wyznaczającym rozwój osobowości i poszukiwania własnego miejsca w świecie ludzi, idei, przyrody i rzeczy.

Edukacja szkolna ma szczególne znaczenie dla społeczności i jednostek, którym – z rozmaitych powodów – przychodzi funkcjonować w warunkach nieprzychylnych naturalnemu kształtowaniu się poczucia tożsamości młodych ludzi. W dziejach naszego społeczeństwa lata zaborów i zabiegów depolonizacyjnych były czasem ukształtowania się w kraju nurtu nieoficjalnej, często tajnej działalności edukacyjnej podtrzymującej polską tożsamość narodową, polski język, ciągłość kultury. Toczyła się nieustanna walka o polskość i polską szkołę, polską oświatę. Ówczesne pokolenia świetnie zdawały sobie sprawę, jak ważna jest oświata w podtrzymywaniu tożsamości narodowej.

Świadomość ta towarzyszyła także emigrantom, którzy opuszczali ziemię ojczyste po kolejnych zrywach niepodległościowych. Tysiące Polaków ruszyło w świat w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków egzystencji. Wielu los prowadził do innych krajów w czasie zmagania wojennych i po wojnach światowych. W drugiej połowie ubiegłego wieku nastąpiły fale emigracji politycznej i zarobkowej. Od kilku lat – od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej – trwają nasilone migracje naszych Rodaków do państw unijnych oferujących korzystne warunki nauki i pracy, wysoki standard życia, lepszą niż w Ojczyźnie opiekę zdrowotną i pomoc socjalną. Wszystko to sprawiało i sprawia, że poza granicami Polski przebywało i przebywa – na stałe lub czasowo – wielu Polaków. Zarówno w przeszłości, jak i teraz, duża część polskiej diaspory okazuje troskę o to, by dzieci i młodzież miały możliwość poznawania języka, dziejów Polski i kultury w instytucjach szkolnych w państwach aktualnego pobytu.

Sprawa edukacji w języku polskim i uwzględnienie treści służących przetrwaniu polskiej tożsamości ma dla tych Rodaków wielkie znaczenie, jest też (a przynajmniej powinna być) ważna dla Polski i Polaków żyjących w Ojczyźnie.

*

Sytuacja szkolnictwa z polskim językiem nauczania jest bardzo zróżnicowana. Decyduje o tym splot rozmaitych uwarunkowań – m.in. systemy społeczno-polityczne państw, regulacje prawne, stosunki miejscowych społeczeństw do przybyszy i ich kultury, ale również kondycja społeczności polskiej, stan zorganizowania i współpracy, zaangażowanie. Duże znaczenie ma także wsparcie ze strony Kraju.

Spostrzeganie tej sytuacji przez Polaków żyjących we własnym państwie wydaje się w znacznej mierze mieszkanką – z jednej strony – podziwu i uznania dla Rodaków, sympatii dla osób wykazujących dbałość o świadomość swych polskich korzeni, doraźnych form pomocy (np. darów książek), ale także – z drugiej strony – raczej niewielkiego zaangażowania w różne formy systematycznej i dobrze przemyślanej pomocy. Pomoc ta (kadrowa, merytoryczna, metodyczna, ekonomiczna i in.) wciąż pozostaje dalece niewystarczająca, zbyt słaba w stosunku do potrzeb. Świadczą o tym liczne sygnały płynące ze środowisk polonijnych. Są, oczywiście, również przykłady pokrzepiające, budzące optymizm, ale wieloletnie zaniedbania, zaniechania, słabości nie ułatwiają edukacyjnej misji szkół z polskim językiem nauczania w różnych częściach świata.

Jednym z podstawowych warunków udanej pomocy jest znajomość stanu – ogólnie mówiąc – polskojęzycznego szkolnictwa poza granicami naszego kraju. Sporo już wiadomo, dostępne są liczne publikacje, opracowania. W zdecydowanej większości wiedza ta dotyczy jednak wybranych państw, często wybranych zagadnień. Co więcej – zgromadzona wiedza oddaje sytuację sprzed kilku, kilkunastu i więcej lat. Przełom wieków i upływająca pierwsza dekada XXI stulecia okazały się czasem istotnych przeobrażeń w polityce, życiu społecznym, stosunkach międzynarodowych. To jednocześnie czas nasilonych procesów globalizacyjnych, a przede wszystkim integracyjnych w Europie, ale zarazem konfliktów oraz kryzysów gospodarczych i ekonomicznych. Na naszym kontynencie – mimo wszystko – dominują dążenia do coraz ściślejszej współpracy. To stwarza nowe możliwości i wywołuje nowe oczekiwania wobec edukacji – w tym edukacji wielokulturowej i międzykulturowej.

Jak w integrującej się – wielonarodowej i wielokulturowej – Europie przedstawia się sytuacja szkolnictwa grup mniejszościowych? Jaka jest sytuacja szkolnictwa pielęgnującego polskość w społecznościach żyjących w różnych państwach? Próby odpowiedzi na te pytania – szczególnie na pytanie drugie – stanowią główny nurt opracowań składających się na niniejszy tom.

Poszczególne teksty traktują o szkołach z polskim językiem nauczania w europejskich państwach. Uwzględnione zostały prawie wszystkie państwa (poza Austrią), w których aktualnie przebywają duże grupy Polaków i osób mających polskie korzenie. Są to zarówno państwa należące do Unii Europejskiej, jak i państwa pozostające poza UE. W państwach tych, o czym mowa jest w poszczególnych opracowaniach, w różnym czasie i z różnych powodów znalazły się społeczności polskie. Do niektórych państw Polacy przybywali przed wielu laty i przybywają teraz, do innych udają się od niedawna. W niektórych państwach – o czym dobrze wiadomo – znaleźli się jako ludność od wieków miejscowa. To nie oni wędrowali, to „wędrowały” granice. Oni pozostają na swojej ojcowiznie, choć dziś poza granicami Polski. W każdym z tych państw dokładali starań o trwanie polskiej kultury, języka, oświaty.

*

Intencją zespołu autorów i redaktorów było przygotowanie swoistego raportu o szkolnictwie z polskim językiem nauczania w państwach europejskich. Przyjęty został katalog zagadnień, które powinny być przedstawione w tekstach. W przypadku państw, w których szkoły takie mają długą historię i znaczące dokonania, nakreślona jest ich geneza i zarysowane dzieje. Następnie w opracowaniach ich znajdują się omówienia podstaw prawnych powoływania i funkcjonowania szkół. Autorzy odwołują się do regulacji obowiązujących w danym państwie, jak i sygnalizują zgodność (lub niezgodność) tych regulacji z normami prawa międzynarodowego, ewentualnie deklaracjami oświatowymi wyznaczającymi ideologię oświatową. W kilku opracowaniach znajdują się przykłady lokalnych regulacji prawnych i/lub praktyk oświatowych, które ułatwiają lub utrudniają korzystanie z praw do oświaty i kultury grup mniejszościowych.

Kolejnym zagadnieniem jest sieć szkół, informacje o liczbie, typach i szczeblach szkół, rozmieszczeniu terytorialnym, dostępności do szkół, zakresie zaspokojenia potrzeb oświatowych.

Najważniejsi w tym obrazie są ludzie. Przedstawione więc są informacje o uczniach – ich liczbie, wieku, osiągnięciach szkolnych i pozaszkolnych, informacje o losach absolwentów.

Drugą opisaną grupą są nauczyciele. W miarę możliwości – m.in. dostępności źródeł – podane zostały informacje o liczbie nauczycieli, ich wykształceniu, stażu pracy, formach podnoszenia kwalifikacji, doskonalenia, kontaktach z instytucjami w Polsce.

Stosunkowo dużo miejsca zajmują ogólne charakterystyki oddające treść kształcenia, wymagania programowe, metody i formy organizacyjne. W kilku opracowaniach znajdują się wykazy podręczników i innych pomocy wykorzystywanych w procesie edukacji szkolnej.

W poszczególnych tekstach zamieszczone są informacje o warunkach pracy nauczycieli i warunkach nauki, o zasadach finansowania, kontaktach ze społecznościami i instytucjami pozaszkolnymi – w tym z organizacjami polonijnymi, z duchowieństwem, z przedstawicielami państwa polskiego (ambasadami, konsulatami).

Opracowania zawierają autorskie przedstawienia problemów funkcjonowania szkół, opinie i własne oceny. Informacjom często towarzyszą komentarze, czasem wyjaśnienia, niekiedy wątpliwości.

W tekstach składających się na tom znaleźć można propozycje zmian, sugestie ulepszenia edukacji dla dzieci i młodzieży polskiej (czy pochodzenia polskiego) żyjącej w państwach europejskich.

Tak pomyślana lista zagadnień znajduje odzwierciedlenie w przygotowanych opracowaniach. Autorskie ujęcia w niektórych tekstach wzbogacają wyściowy katalog spraw. Lista tych zagadnień już w założeniu była otwarta. Przyjęcie wspomnianej listy zagadnień i uwzględnienie katalogu podstawowych spraw umożliwia porównania, ułatwia dostrzeżenie odmienności tradycji, warunków i sposobów funkcjonowania szkół. Pozwala też ukazać podobieństwa. Wydaje się, że porządkuje te rozważania i nadaje zbiorowi wewnętrzną logikę i spójność. Ta osobliwa „konstrukcja nośna” opracowań nie ograniczyła inwencji autorów, co potwierdzają niektóre teksty.

Dodać należy, że różne tradycje szkół, utrwalone sposoby rozważania edukacji szkolnej, wreszcie osobliwości edukacji w poszczególnych państwach, szkół dla różnych społeczności, a także poglądy autorów, sprawiły, że w kilku tekstach przedstawione zostały zarówno zagadnienia dotyczące szkół z językiem polskim, jak i sprawy działalności szkółek sobotnio-niedzielnich i innych instytucji oświatowo-kulturalnych (lub prowadzących taką działalność). To poszerzenie zakresu opracowań wzbogaca obraz aktywności edukacyjnej, a jednocześnie jest potwierdzeniem uznania autorskich ujęć omawianych zagadnień.

Utrwalone sposoby myślenia i mówienia o opisywanych szkołach, a również wspomniane zróżnicowanie społeczności polonijnych, różne formy zorganizowania szkół i ich podporządkowania, ujawniły się w nazewnictwie szkół. Autorzy – niekiedy świadomie i z rozmysłem, niekiedy stosując potocznie używane określenia – piszą o szkołach z polskim językiem nauczania, szkołach polskich, także o szkołach polonijnych. Nazwy oficjalne występują obok ujęć potocznych – kojarzonych ze społecznościami związanymi z Polską, emigrantami od pokoleń, ale także nową emigracją i Polakami czasowo przebywającymi w innych państwach – poza Polską. To zróżnicowanie nazw zostało w tekstach pozostawione. W części oddaje ono odmienności środowiskowe i swoistość szkół, w części jest uproszczeniem nazw oficjalnych, po części zapewne oddaje autorskie odczytanie polskiego charakteru tych szkół (w wielu przypadkach stanowiących element systemu szkolnego danego państwa).

Wszystko to składa się na ogólny obraz szkolnictwa z językiem polskim w tych państwach europejskich, w których przebywają duże społeczności Polaków i osób polskiego pochodzenia.

*

Prezentowany w tym tomie stan szkolnictwa nakreślony został z dbałością o wiarygodność źródeł i przywoływanych informacji. Warstwa faktograficzna, przedstawiane dane służyć mają możliwie obiektywnemu określeniu kondycji tego szkolnictwa. Natomiast w niektórych opracowaniach wyraźnie dostrzegalne są autorskie oceny czy interpretacje faktów, zjawisk i procesów. Autorskie odczytania kondycji szkół, niekiedy subiektywne odczucia, opinie oparte na własnych doświadczeniach są ważnymi dopełnieniami fragmentów zachowujących wymogi obiektywizmu. Wskazane zatem wydaje się podanie podstawowych informacji o osobach, które przygotowały niniejszy zbiór tekstów.

Autorzy opracowań są od lat bardzo zaangażowani w sprawy edukacji Polaków i szeroko pojmowanej Polonii w państwach europejskich. Niektórzy są już wytrawnymi badaczami, nauczycielami akademickimi i inicjatorami oraz realizatorami poczynań edukacyjnych na rzecz zagranicznych społeczności pozostających w związkach z polską oświatą i kulturą. Inni są nauczycielami, organizatorami, czasem kadrą kierowniczą szkół z polskim językiem nauczania. Dokładniejsze dane o autorach znajdują się na końcu książki. Wszyscy – co należy podkreślić – mają własne (nierzadko bardzo bogate – dobre i złe) doświadczenia, przemyślenia i poglądy dotyczące omawianego typu szkolnictwa. Doświadczenia te i opinie są zróżnicowane – w zależności od czasu i miejsca, w zależności od warunków, w których wypełniane były nauczycielskie czy pedagogiczne zadania. Przytoczenie tych poglądów w jednym zbiorze daje wyobrażenie o wielości odczuć, oczekiwań, satysfakcji i stresów, o spostrzeganiu szkół przez ludzi oddanych nauczycielskiej misji. Te wątki opracowań – mające subiektywny charakter – widzieć należy w kontekście zarówno zobiektywizowanego obrazu kondycji szkolnictwa, jak i m.in. indywidualnych losów nauczycieli pracujących w różnych państwach.

Chociażby krótkiego wyjaśnienia wymaga jeszcze jedna sprawa – być może, budząca zdziwienie niektórych czytelników. Otóż prawie wszyscy autorzy niejednokrotnie dawali dowody swojego przekonania o szczególnym znaczeniu edukacji wielokulturowej, a spore grono osób konsekwentnie promuje ideę i praktykę edukacji międzykulturowej. Wśród autorów są inicjatorzy, liderzy i zaangażowani członkowie Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej. Stowarzyszenie występuje jako współwydawca tej książki. Skupieni w SWEM pedagogowie są autorami licznych publikacji określających teorię i praktykę edukacji międzykulturowej. Na końcu książki podane zostały katalogi najważniejszych publikacji z tego zakresu. I oto właśnie ci autorzy – odda-

ni sprawie edukacji międzykulturowej – współtworzą opracowanie skupione na szkołach, jak może wydawać się, raczej jednostronnie nastawionych na podtrzymywanie, pielęgnowanie wybranej kultury, języka, poczucia tożsamości. To może wydać się zaskakujące, nieoczekiwane. Czy przejawia się w tym brak konsekwencji? Zaniechanie dotychczasowych starań o edukację międzykulturową?

Podjęcie próby przedstawienia aktualnego stanu szkolnictwa z językiem polskim w państwach europejskich jest podyktowane troską o to szkolnictwo. Powinno ono mieć dobre warunki funkcjonowania i rozwoju – zgodnie z regulacjami prawnymi, ale także z ideą edukacji wielokulturowej, literą i duchem integracji europejskiej. W wielokulturowym świecie potrzebna jest dbałość o własną tożsamość i tożsamość innych społeczności. W warunkach sprzyjających rozwojowi poszczególnych kultur, a więc również naszej kultury, zwiększają się szanse na kształtowanie (się) tożsamości wielowymiarowej – łączącej różne kultury. Zagrożenia każdej kultury (narodowej, etnicznej, lokalnej) budzą opór, izolację, niechęć lub nawet wrogość do innych kultur, innych ludzi – Obcych. Z tego względu ważne jest diagnozowanie kondycji każdej kultury, edukacji służącej ciągłości i rozwojowi kultury. Sprawa nie zamyka się jednak tylko na tym. W tekstach zamieszczonych w tomie pojawiają się bliskie nam sugestie, aby szkoły (w tym przypadku pielęgnujące kulturę polską i podtrzymujące więź z Macierzą) uwzględniły w swej pracy wątki wielokulturowości i edukacji międzykulturowej. Współczesna Europa – szczególnie państwa i społeczeństwa Unii Europejskiej – wymaga takiej otwartości. Cieszy, że w opisywanych szkołach dostrzega się to coraz częściej.

Uważne spojrzenie na problemy społeczności polskich czy polonijnych, na problemy szkolnictwa, skłania także do refleksji, czy podobne problemy nie nękają społeczności mniejszościowych żyjących w naszym kraju. Czy w edukacji tych społeczności nie ma barier, przeszkód podobnych do tych, które doskwierają Polakom żyjącym poza granicami Ojczyzny? Czy i jak można i należy pomóc? Czy w tych społecznościach są warunki i wola edukacji międzykulturowej, czy raczej chęć podkreślenia odrębności, obawy, izolacja? Także tym sprawom chcemy w przyszłości poświęcić więcej uwagi. Podstawą edukacji międzykulturowej jest bowiem nieskrępowana możliwość edukacji i rozwoju kultury każdej społeczności narodowej czy etnicznej.

Rzeczywista troska o edukację i kulturę poszczególnych społeczności jest więc w istocie warunkiem wyjściowym edukacji międzykulturowej, kształtowania się tożsamości wzbogaconych o elementy różnych kultur, coraz częściej tożsamości wielowymiarowych – łączących cechy odmiennych narodowości i ich kultur, łączących poczucie tożsamości lokalnej czy regionalnej z tożsamością narodową i europejską.

*

Przygotowanie tej książki stało się możliwe dzięki wysiłkowi i współpracy wielu Osób i instytucji. Dziękujemy Autorom za przygotowanie opracowań. Pragniemy podziękować władzom trzech uczelni, które wsparły inicjatywę wydawniczą – Przyjaciołom z Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach – Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie – i Wyższej Szkoły Pedagogicznej ZNP w Warszawie. Słowa wdzięczności i uznania kierujemy do Wydawcy – Instytutu Technologii Eksploatacji PIB w Radomiu – i Osób dbających o redakcyjną formę tomu. Jesteśmy radzi, że mogliśmy uczestniczyć w tym wspólnym i – w co wierzymy – pożytecznym przedsięwzięciu.

Redaktorzy tomu

INFROMACJA O AUTORACH

- Banaś Grzegorz** – mgr, pracownik socjalny w Zespole do spraw Opieki nad Osobami z Upośledzeniem Umysłowym (Communitz Team for People with Learning Disability), Urząd Miasta Slough (województwo Berkshire)
- Babczyńska Bożena** – mgr, nauczyciel Szkolnego Punktu Konsultacyjnego im. Jana Pawła II przy Konsulacie RP w Londynie
- Cheda Renata** – mgr, kierownik Szkolnego Punktu Konsultacyjnego im. Jana Pawła II przy Konsulacie RP w Londynie
- Grabowska Barbara** – dr, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, Zakład Pedagogiki Ogólnej, członek Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej
- Jasiński Zenon** – prof. dr hab., Uniwersytet Opolski, Instytut Nauk Pedagogicznych, członek Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej
- Jurzysta Katarzyna** – dr, Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Nauk Pedagogicznych, Katedra Socjologii Edukacji i Pedagogiki Społecznej, Pracownia Edukacji Dorosłych
- Karnaukh Alla** – mgr, doktorantka Uniwersytetu Rzeszowskiego, Wydział Socjologiczno-Historyczny, Instytut Socjologii
- Kleina Agnieszka** – mgr, doktorantka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Katedra Pedagogiki Ogólnej i Porównawczej
- Kusztelak Andrzej** – dr hab., Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Wydział Ekonomiczno-Społeczny, Katedra Pedagogiki
- Lewowicki Tadeusz** – prof. dr hab., Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, honorowy prezes Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej
- Lubicz-Miszewski Michał** – dr, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Wydział Przyrodniczo-Technologiczny, Katedra Nauk Humanistycznych
- Marek Lidia** – dr, Uniwersytet Szczeciński, Wydział Humanistyczny, Katedra Pedagogiki Ogólnej
- Mekla-Banaś Katarzyna** – mgr, pracownik socjalny w Zespole do spraw Opieki nad Osobami Starszymi i Upośledzonymi Fizycznie (Community Social Work Team), Urząd Miasta Slough (województwo Berkshire)
- Muszyńska Jolanta** – dr, Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Katedra Edukacji Międzykulturowej, sekretarz Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej

- Misiejuk Dorota** – dr, Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Katedra Edukacji Międzykulturowej, członek Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej
- Namiołko Urszula** – mgr, Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Katedra Edukacji Międzykulturowej
- Nikitorowicz Jerzy** – prof. dr hab., rektor Uniwersytetu w Białymstoku, kierownik Katedry Edukacji Międzykulturowej, prezes Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej
- Nowosad Inetta** – dr hab., Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Pedagogiki, Socjologii i Nauk o Zdrowiu, Zakład Teorii Wychowania i Pedagogiki
- Ogrodzka-Mazur Ewa** – dr hab. prof. UŚ, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, Zakład Pedagogiki Ogólnej, członek Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej
- Orłowska Joanna** – mgr, Koszalińska Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych, doktorantka Uniwersytetu Szczecińskiego, Wydział Humanistyczny, Instytut Pedagogiki i Psychologii
- Pugacewicz Iwona H.** – dr, Uniwersytet Warszawski, Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych
- Sander Aleksandra** – dr, Uniwersytet Szczeciński, Wydział Humanistyczny, Zakład Pedagogiki Społecznej
- Sobecki Mirosław** – dr hab. prof. UwB, Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Katedra Edukacji Międzykulturowej, skarbnik Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej
- Szajner Agnieszka** – mgr, Centrum Edukacji Zawodowej i Artystycznej w Atenach, doktorantka Uniwersytetu Szczecińskiego
- Szczurek-Boruta Alina** – dr hab. prof. UŚ, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, Zakład Pedagogiki Ogólnej, wiceprezes Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej
- Urban Janina** – dr, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, Zakład Pedagogiki Ogólnej, członek Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej
- Urlińska Maria Marta** – dr hab. prof. UMK, Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Nauk Pedagogicznych, Katedra Socjologii Edukacji i Pedagogiki Społecznej, Pracownia Międzykulturowych Studiów Edukacyjnych, członek Stowarzyszenia Wspierania Edukacji Międzykulturowej
- Żeleźniak Jelena** – mgr, Rosyjski Uniwersytet Państwowy im. I. Kanta w Kaliningradzie, Wydział Filologii i Dziennikarstwa, doktorantka Uniwersytetu Jagiellońskiego